

สารน่ารู้เรื่องน้ำ

โดย ส่วนส่งเสริมการมีส่วนร่วม
สำนักส่งเสริมและประสานมวลชน

สวัสดีค่ะ พบกับ "สารน่ารู้เรื่องน้ำ" บน website ของกรมทรัพยากรน้ำอีกครั้งนะคะ ซึ่งเรามีเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสาระความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจมาฝากเหมือนเคยค่ะ ครั้งนี้พบกับเรื่อง "น้ำจืดรายทาง...พระราชดำริ เพื่อความสุขสมบูรณ์ของแผ่นดิน" โดยนำเสนอโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงแสดงให้เห็นถึงวิธีการบริหารจัดการน้ำด้วยโครงการขนาดเล็กที่เรียบง่าย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ "ภูมิ" และ "สังคม" ถ้าหากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะใด หรือมีเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้กับพวกเราชาว ทน. ก็ส่งข้อมูลมาได้ที่ E - mail Address : dearboy3489@hotmail.com พบกันใหม่คราวหน้ากับเรื่องราวดีๆ มีสาระเหมือนเช่นเคยใน "สารน่ารู้เรื่องน้ำ" ค่ะ

28 มกราคม 2553

น้ำสุรารายทาง...พระราชดำริ เพื่อความสุขสมบูรณ์ของแผ่นดิน

ตามหลักภูมิศาสตร์ของโลก ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น อากาศไม่ร้อนและไม่หนาวจนเกินไป และเป็นที่มึธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกพืชที่หลากหลาย แต่กลับมีปัญหาขาดแคลนน้ำสำหรับการเพาะปลูก

ถ้าถามว่า ทำไม? เพราะอะไร? คำตอบที่ได้ ก็คือ เรายังขาดประสิทธิภาพในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ ในช่วงที่มีน้ำมากอย่างเช่นในฤดูฝน เรากลับปล่อยให้ น้ำไหลแห้งเหือดหายไป บางส่วนไหลลงทะเล แม่น้ำลำคลอง อย่างน่าเสียดาย โดยไม่ได้กักเก็บน้ำเอาไว้ใช้ประโยชน์เลย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นจอมปราชญ์แห่งน้ำ ทรงมีวิธีการบริหารจัดการน้ำและทรงทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง นับตั้งแต่ น้ำจากฟ้าถึงน้ำสู่ดิน ที่ทุกคนได้เห็นเป็นประจักษ์ผ่านทางสื่อต่างๆ และประชาชนนับแสนนับล้านที่ได้รับผลแห่งพระมหากรุณาและพระเมตตาที่พระราชทาน “น้ำเพื่อชีวิต” ในรูปแบบต่างๆ ทั้งฝนหลวง อ่างเก็บน้ำ และเขื่อน เป็นต้น ที่ทำให้ทุกวันนี้ต่างดำรงชีวิตและทำมาหากินอย่างมีความสุขเสมอมา

ยิ่งไปกว่านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมองลึกและมองไกลไปถึงน้ำที่ไหลอยู่ตามโพรงหินใต้ดินที่ยังไม่มีใครคิดที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นนวัตกรรมที่ยังไม่มีใครคิดทำขึ้นในประเทศไทย ซึ่งพระราชดำรินี้ ทรงคิดไว้เมื่อ 20 ปีที่แล้ว แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินงานแต่อย่างใด และเมื่อมีพระราชกระแสอีกครั้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ในปี 2547 มูลนิธิชัยพัฒนาจึงได้เข้ามาดำเนินงานสนองพระราชดำริ

โครงการที่ทรงให้ศึกษาทดลองรูปแบบของนวัตกรรมที่กล่าวถึงนี้ คือโครงการกักเก็บน้ำในถ้ำตามแนวพระราชดำริ ที่ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้พื้นที่ที่เป็นโพรงของถ้ำเก็บกักน้ำที่ไหลมาจากภูเขาและไหลเรื่อยไปตามลำน้ำเล็กๆ โดยการก่อคอนกรีตปิดปากถ้ำ นับตั้งแต่ที่เริ่มเก็บกักน้ำได้ในปี 2549 พบว่าระดับน้ำใต้ดินเพิ่มขึ้น และส่งผลให้พื้นดินในบริเวณใกล้เคียงมีความชุ่มชื้นมากขึ้นเช่นกัน รวมทั้งปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่โครงการหลวงห้วยปึงมีเพิ่มมากขึ้น

จากนั้นไม่นาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชกระแสว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริเพิ่มเติมให้มูลนิธิชัยพัฒนาพิจารณาจัดหาพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับที่เดิม เพื่อเก็บกักน้ำและนำน้ำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นที่มาของโครงการระบบกักเก็บน้ำในถ้ำตามพระราชดำริ (ถ้ำน้ำสุรารายทาง) อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมา ทรงเปิดโครงการแห่งนี้ เมื่อปลายเดือนตุลาคมที่ผ่านมา

หมู่บ้านน้ำสุรายทาง หรือน้ำรูรายทางนี้ อยู่ที่ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถ้าจะไปตัวเมืองแม่ฮ่องสอน และเดินทางมาจากอำเภอปายก็จะพบหมู่บ้านนี้ระหว่างทางเป็น หมู่บ้านที่ตั้งเรียงรายอยู่ริมสองข้างทางหลวงหมายเลข 1095 บริเวณ กม. ที่ 145 - 146 มีประชากรไม่มากนัก ส่วนใหญ่ปลูก ข้าวนาปี พืชตระกูลถั่วและพืชไร่ต่างๆ

“...ประชาชนนับแสนนับล้าน ที่ได้รับผลแห่ง พระมหากรุณาและพระเมตตาที่พระราชทาน “น้ำเพื่อชีวิต” ในรูปแบบต่างๆ ทั้งฝนหลวง อ่างเก็บน้ำ และเขื่อน เป็นต้น ที่ทำให้ทุกวันนี้ต่างดำรงชีวิตและทำมาหากินอย่างมีความสุขเสมอ”

แหล่งน้ำของบ้านน้ำสุรายทางมีต้นน้ำเกิดจากคอยถ้ำหลวง ในเขตบ้านยาป่าแหน อยู่บริเวณตอนเหนือของบ้านน้ำสุรายทาง มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 6.10 ตารางกิโลเมตร ลำน้ำสายต่างๆ ในเขตบ้านยาป่าแหนจะไหลจากทิศเหนือลงมาทิศใต้ แล้วไหลลงดิน ลอดใต้แนวเขาทางด้านทิศใต้ของบ้านยาป่าแหน และมาออกอีก ด้านหนึ่งของภูเขาที่บริเวณถ้ำน้ำฮูในเขตบ้านน้ำสุรายทาง จึงทำให้ บริเวณนี้มีน้ำตลอดทั้งปี ในช่วงฤดูฝนจะมีปริมาณน้ำมาก มีลักษณะ ชุ่นเพราะพัดพาตะกอนมาด้วย และต้องระบายน้ำทิ้งไป เพราะไม่มี ที่กักเก็บน้ำ ขณะเดียวกันก็จะมีน้ำท่วมที่เกิดจากน้ำที่ออกจากถ้ำ สุรายทางไหลล้นท่วมข้ามถนน ทำให้การเดินทางสัญจรเป็นไปด้วย ความยากลำบาก ส่วนในฤดูแล้งจะมีปริมาณน้ำน้อยลง ใช้ได้เพียง การอุปโภคเท่านั้น

เมื่อมูลนิธิชัยพัฒนาร่วมกับกรมชลประทานสามารถจัดหา พื้นที่ที่เหมาะสมที่จะดำเนินการสนองพระราชดำริได้แล้ว โดยไม่ กระทบที่ดิน หรือพื้นที่การเกษตรของราษฎร จึงเร่งดำเนินการ ในทันที โดยการก่อสร้างสระเก็บน้ำดาดคอนกรีตบริเวณหน้าปากถ้ำ เพื่อเก็บกักน้ำที่ไหลออกมาจากถ้ำน้ำฮู พร้อมทั้งก่อสร้างอาคาร ระบายน้ำล้นและระบบส่งน้ำรางริน เพื่อระบายน้ำที่ไหลหลากในช่วง ฤดูฝนและส่งน้ำเข้าลำเหมืองสายย่อย เพื่อกระจายน้ำเข้าสู่พื้นที่ การเกษตร พร้อมติดตั้งหัวจ่ายน้ำ เมื่อราษฎรนำท่อส่งน้ำมาเชื่อมต่อ กับหัวจ่ายน้ำ ก็สามารถนำน้ำไปใช้ในการอุปโภค และสามารถส่งน้ำ เข้าพื้นที่เพาะปลูกได้มากขึ้น

การดำเนินงานโครงการดังกล่าว เป็นการนำแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมมาปรับปรุงและพัฒนา นำระบบการระบายและจัดการน้ำด้วยวิธีการชลประทานมาใช้ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของราษฎร วิธีการบริหารจัดการน้ำในลักษณะนี้ ทำให้ราษฎรบ้านน้ำฮูรายทางมีน้ำอุปโภคบริโภค และเพิ่มพื้นที่ทำการเกษตรได้มากขึ้น รวมทั้งสามารถป้องกันและบรรเทาอุทกภัยที่เกิดจากน้ำที่ออกจากถ้ำไหลล้นท่วมข้ามถนน ในบริเวณทางหลวงแผ่นดินเส้นทางระหว่างอำเภอปางมะผ้า กับจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้อีกด้วย

สิ่งที่น่ายินดีและดีใจ ก็คือราษฎรที่เห็นความสำคัญของโครงการ จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่มผู้ใช้น้ำขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาการแย่งน้ำที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการน้ำเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ และเป็นตัวอย่างอันดีแก่หมู่บ้านอื่นๆ ที่จะนำแนวคิดนี้ไปทำให้เกิดประโยชน์แก่หมู่บ้านของตนเองต่อไป

ที่สำคัญไปกว่านั้น โครงการระบบกักเก็บน้ำในถ้ำตามพระราชดำริ (ถ้ำน้ำฮูรายทาง) เป็นตัวอย่างอันดีขององค์กรท้องถิ่น ในการช่วยกันพัฒนาแหล่งน้ำที่มีอยู่แล้ว แต่ถูกมองข้ามไป ได้หันมาสำรวจหาพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันนี้ นำมาพัฒนาและบริหารจัดการกันเสียใหม่ ก็จะทำให้พื้นที่ที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำกลับกลายเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์

เมื่อองค์จอมปราชญ์แห่งน้ำ ทรงแสดงให้เห็นถึงวิธีการบริหารจัดการน้ำด้วยโครงการขนาดเล็กที่เรียบง่าย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ "ภูมิ" และ "สังคม" เช่นนี้แล้ว ในวันข้างหน้า "น้ำทุกหยาดหยดในประเทศไทย" คงจะไม่สูญหายไปโดยไร้ค่าด้วยน้ำพระราชหฤทัยนี้ นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์และความร่มเย็นเป็นสุขในทุกตารางนิ้วของผืนแผ่นดินไทย

แหล่งที่มา : http://www.chaipat.or.th/chaipat/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=31&Itemid=197

